

koor riepen: „Dat moogt u dan wel eens duidelijk kenbaar maken.”²

Wie als lid van een van onze ontelbare commissies en raden vergadert in een gebouw van het Rijk, vindt in de regel papier en potlood op zijn plaats. Op het potlood staat vermeld: „Rijkseigendom”. De niet-jurist, wiens oog er op valt, denkt: het is dus *niet* de bedoeling, dat ik het meeneem. Hij heeft gelijk. De vermelding „Rijkseigendom” brengt potlood en gebruiker op een bepaalde wijze onder de werking van artikel 2014 van het Burgerlijk Wetboek. Hij, die het potlood bewust of onbewust meeneemt, wordt door het opschrift in kwestie bezitter te kwader trouw.³

Het gehele leven is ingebed in het recht. Het houdt zich met ons bezig vóór onze geboorte. Artikel 3 B.W. bepaalt, dat het kind, van hetwelk een vrouw zwanger is, als reeds geboren wordt aangemerkt, zo dikwijls deszelfs belang zulks vordert. Artikel 251 bis van het Wetboek van Strafrecht verbiedt de abortus provocatus. Ook na onze dood gelden rechtsvoorschriften, die op ons betrekking hebben. De begrafenissen of crematie van ons stoffelijk overschot moet geschieden in overeenstemming met de Wet op de lijkbezorging. De afwikkeling van onze nalatenschap vindt haar regeling in de bepalingen van het tweede boek van het B.W. inzake het erfrecht.

Wij ontlopen het recht nimmer. Geen transactie op economisch gebied is mogelijk zonder een rechtsregeling daarvan. Vrije en geleide economie hebben beide het recht nodig. Wie zich in het verkeer begeeft is door rechtsvoorschriften in de vorm van borden omringd. Het loon, dat men ontvangt, de prijs, die men bedingt, het paspoort, waarmede men reist, de sleutel, waarmede men zijn huis of zijn hotelkamer binnengaat, zij vinden allen hun basis in het recht.

Het eerste, dat wij dus met betrekking tot het recht opmerken, is, dat het het gehele leven omspant.

Er is een tweede. Ieder wil het recht gaarne aan zijn zijde hebben. Men voelt zich sterk, als men zeggen kan: dat is mijn recht. Er is een ingeschapen gevoel in vrijwel ieder mens, dat men ten diepste zwak

² Voor de toelaatbaarheid van exoneratieclausules zie men L. Salomonson—H. Drion, *Dient de wet algemene regelen te bevatten omtrent bedingen tot beperking of opheffing van aansprakelijkheid, en zo ja, welke?*, prae-adviezen Nederlandse Juristen Vereniging 1957, Handelingen I, blz. 141 e.v.; II, blz. 14 e.v. Voorts uiteraard H. R. juni 1938, 920, nt. E.M.M. (eerste Bovag-arrest).

³ Voor artikel 2014 B.W. S. Gerbrandy, *Artikel 2014, lid 1 B.W. in de recente rechtspraak van de Hoge Raad*, Mededelingenblad van de Amsterdamse Balie, maart 1958, en laatstelijk H.R. 29 september 1961, N.J. 1962, 14, nt. J.H.B.